

SA BUKA TE MALAKAI Sa Vinabakala

Sa buka hie si ta kubere koe poropita Malakai guana tata koasa vuaheni made gogoto lima navulu puta sipu lopu ele podo se Zisu Karisito, pa totoso ele ta kuri pule sa Zelepade Hope pa Zerusalem.

Sa nati binalabala koasa buka Malakai, si na hiniva te Tamasa pude sari na hiama meke sari na tinoni Izireli si kaqu soto va nabu koasa Vinariva Egoi koana te Mosese sapu tavetia sa Tamasa pa varikorapadi rini. Sa buka hie si tozi vurani sari doduru tinavete kaleadi pu taveti na evani rini, gua sa vina mate tie pa tinavete vakuvakutae, meke sa vinariluari pa vinarihaba. Huari rini sari na vina tatara pa guguana sa vinarihaba. Sekesekei ni rini sari tinabara koari na tie tavetavete, meke sari na naboko na koburu mate tiatamadia ba lopu tataruni rini, meke lopu va tata i na tokani rini sari na tie maedi pa votiki popoa. Lopu ta luli sari na tinarae pu tozini sa Tamasa koa rini. Pa ginugua asa si kaqu ta pitu si arini, meke kaqu tava via pule sa dia tinoa. Ba kekenu si kaqu va garunu mae nia Sa sa Nana tie paleke inavoso pude ta viliti sari na dia tinoa meke va namani pude lopu tava kilasa koe Tamasa koasa totoso pana mae si Asa pa vinaripitui.

Koa sa buka hie si ta zamae sisigiti “sa keke pa manege.” Ginuana sa keke pa manege si

na vinariponi la koe Tamasa koari na vuvua pa inuma, pa sinoku podopodo koari na kurukuru, meke pa vinagi poata hinoluholu, meke tinabara pa tinavete. Hiva nia sa Tamasa sa tinavete hie pude kaqu ta luli sa tinavete “keke pa manege” sina Nana Tamasa si asa.

Sari Nati Pinaqapaqahana sa Buka

Sari na kinaleana koari na butubutu Izireli.

Hinia 1:1 kamo hinia 2:16

Sa vinaripitui te Tamasa sapu koaia sa vinariva taleosae. Hinia 2:17 kamo hinia 4:6

Sa Tataru Tanisa Tamasa koasa Butubutu Izireli

¹ Hie sa inavoso sapu poni nia e Zihova koe Malakai pude tozini sari na butubutu Izireli.

² Zama la se Zihova koari Nana tie, “Tataru sisigiti ni gamu Rau si gamu doduru toতোসো.”

Ba olaña si arini, “Pa ginugua sa si va dogoro guni nia Goi sa Mua tataru koa gami?”

Zama se Zihova, “Isoa meke Zekopi si karua tamatasi,**

³ ba e Zekopi mo meke sari na tutina si tataruni Rau, ba e Isoa si etulia Rau meke sari na tutina. Ele huara va kleania Rau sa popoa toqetoqere te Isoa, meke ele luara vala nia Rau koari na kurukuru pinomo sa pepesona.”

⁴ Be sari na tutina Isoa si zama, “Sari na mami popoa si ele ta huara palae, ba kote kuri pulei gami,” gua. Ba kote olaña se Zihova Tadi na Qeto Minate, “Vekoi, madi kurikuri pule, ba kaqu

---

* **1:2** Rom 9:13   * **1:2** Ais 34:5-17, 63:1-6; Zer 49:7-22; Izk 25:12-14, 35:1-15; Em 1:11,12; Obd 1-14

huara goreni Rau. Kote ta pozae na butubutu kaleadi, na ta bugoraedi koe Zihova ninae rane ka rane.

⁵ Meke kaqu dogoro nia matamia, meke zama si gamu, 'Ninira se Zihova meke kamo la pa sadana sa pepeso Izireli ba gua tugo.'"

Lopu Qetu nia Zihova sari na Vina Vukivukihi Kaleadi saripu Taveti rina Hiama

⁶ E Zihova Tadi na Qeto Minate si zama la koari na hiama, "Sari na tuna si pamaña ni sari na tiatamadia, meke sari na nabulu si va lavatia sa dia banara. Arau mo si na mia Banara meke na Tamamia. Na vegua ke lopu pamaña Nau gamu? Kilu Au gamu si Arau, gua; ba nanasa si gamu, 'Vegua kilu guni nigo gami si Goi?'

⁷ E vana gamu koasa ginugua hie, pa vina vukivukihi tamugamu koasa Qua hope koari na kurukuru loke laedi. Meke kaqu nanasa si gamu, 'Vegua si gami ke lopu pamaña Nigo?' Kaqu tozini gamu Rau, toroso va dogoro nau vina vukivukihi bonidi gamu pa Qua hope.

⁸ Va vukivukihi maeni gamu koa Rau sari na kurukuru behudi, mohodi, meke ikedi? Balabala ia gamu sapu leana sa tinavete asa? Podekia mamu palekia keke kurukuru gua arini saripu va vukivukihi maeni gamu, mamu paleke la nia ko, koasa mia banara qavuna. Lopu kaqu qetu nia sa. Vegua kote vagia gamu sa mia tinepatepa koa sa? Lokari!*

⁹ Gamu na hiama, si hoke zama, 'Mada tepa ia sa Tamasa pude tataruni gita,' gua. Ba hakohako

---

* 1:8 Diut 15:21

ni gamu Rau sina va vukivukihi maeni gamu koa Rau sari na vina vukivukihi kaleadi.”

¹⁰ Zama guahe se Zihova Tadi na Qeto Minate, “Leana be keke koa gamu si tukui sari sasadana sa Zelepade hopena, pude lopu kaqu va tunaha mae nika totošo va vukivukihi mae koa Rau. Lopu qetuni gamu Rau!” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate. “Meke lopu kaqu va tabei Rau keke vina vukivukihi sapu tavete mae nia gamu.

¹¹ Pa doduru vasina pa kauruna sa mañauru si vahesi Au ri na tie si Arau, meke va vukivukihi mae si arini meke taveti rini sari na vina uququ variva qetu koa Rau. Pamaña Nau ri doduru tie.

¹² Lopu hite pamaña Nau gamu sina koari na mia tinavete si va lokelaena ia gamu sa Qua hope, totošo va malumi gamu sari na vina vukivukihi kaleadi saripu lopu hivani gamu.

¹³ Meke zama si gamu, ‘Hakohako ni gami si gua hire!’ gua. Noñovala Au gamu si Rau,” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate. “Koasa vina vukivukihi mae koa Rau, si ta paleke mae kurukuru ta hikodi, ikedi, meke mohodi. Balabala ia gamu sapu kote qetuni Arau gua sapu tavetia gamu?

¹⁴ Mani ta levei gana sa tie sapu tokotokoro nia koa Rau si keke kurukuru leana ba va vukivukihi mae nia koa Rau si keke kurukuru kaleanana meke pa nana bara si koadia sari na kurukuru leadi sapu pada pude va vukivukihi maeni koa Rau! Arau sina Bañara lavata, sari doduru tinoni pa kauruna sa mañauru si pamaña Nau,” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate.

2

Gegesi Zihova sari na Hiama Koa gua koari na dia Tinavete Kaleadi saripu Evani Rini

¹ Avoso mae gamu na hiama! Zihova Tadi na Qeto Minate si zama guahe, "Sa tinarae hie si pude tamugamu:

² Be lopu va avoso mae Au gamu, meke lopu pamaña nia gamu sa Pozaqu, si kaqu leveni gamu Rau, meke sa lineveleve si kaqu la koari na vinariponi na vina vukivukihi pu paleke maeni rina tie vasina vagini gamu sari na mia minana pude toa. Uve ele veko nia lineveleve Arau, sina lopu pamaña ni gamu sari na Qua tinarae.

³ Kaqu va kilasi Rau sari na tumia, meke kaqu okipani gamu Rau guana bonidi rina kurukuru sapu ta sulu palaedi pa nika, kekenono guana boni si gamu sina ta qusae taedi rina kurukuru name isumatamia pa mia totošo vina vukivukihi.

⁴ Meke kaqu gilania gamu sapu sa Qua zinama vina balau hie si pude sa Qua vinariva egoi sapu ele tavetia Rau koa gamu na hiama meke na butubutu Livae si lopu boka ta novala ba kaqu koa hola.*

⁵ Koasa Qua vinariva egoi sana si ele va tatara nia Rau sa binule pude koa valeana, meke koa valeana tugo si arini pa binule pukerane pude pamaña nia rini sa Pozaqu.*

⁶ Va tumatumae ni rini sari na tinoni gua sapu toñoto, meke hinokara, meke loketona kinaleadi si vura pa berudia, meke ene pa Kenuqu Rau si

---

* 2:4 Nab 3:11-13   * 2:5 Nab 25:12

arini pa tinonoto na binule meke ta turana va seu pa sinea sari na tinoni.

⁷ Sari na zinama tana hiama si pude va gilani sari na tie sa Tamasa meke na hinokara sina sa hiama si na tie tozia sa inavoso te Zihova Tadi na Qeto Minate.

⁸ Gamu na hiama si ele taliri va seu koasa sirana tonoto te Tamasa, meke sari na mia vina tumatumae si turana va sea i sari soku tie. Huaria gamu sa vinariva egoi koari na butubutu Livaeti,” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate.

⁹ “Ke gua asa sari na tinoni Izireli si kote dono va gore gamu, sina lopu va tabei gamu gua sapu hiva nia Rau. Tavetavete ni gamu sari na Qua tinarae pa ginugua vatavatakale koari na tie,” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate.

Seke Tinarae sa Butubutu Ziuda

¹⁰ Kekeke mo sa Tamasa sa tamada gita! Gilania gita sapu asa mo sa Tamasa sapu tavete gita! Na vegua ke ta kumata sa vinariva egoi pa varikorapada gita meke se Zihova, meke lopu ta tavete gua sapu tonoto koari na turanamia?

¹¹ Ele sekea sa butubutu Ziuda sa tinarae te Zihova pa Zeruselema meke evania rina tie, meke gua tugo pa doduruna sa popoa Izireli. Va bonia Ziuda sa vasina madina koasa Zelepade sapu koa ia se Zihova meke sapu tataru nia Sa. Habai gamu sari na barikaleqe sapu vahesi sarini tamasa beku.

¹² Be guana paleke mae nia rini sa dia vina vukivukihi koe Zihova Tadi na Qeto Minate, ba mani tava rizu palae si arini koasa tatamana Izireli sari na tie pu evania si hie.

¹³ Hie si keke tinavete pule sapu evania gamu. Nobi tamunu nia kinabo, kinukili, vinevehe gamu sa Bokese Tanisa Vinariva Egoi te Zihova sina lopu va gunagunanani gamu Sa koari na mia vinukivukihi.

¹⁴ Na vegua ke lopu va gunagunanani gamu sa Tamasa? Evania Sa sapu gua asa sina na tie va sosode si Asa pa varikorapa mia meke sari mia barikaleqe totošo na tie vaqura si gamu. Ele huaria gamu sa vina tatara koasa mua barikaleqe pa vina tatarana sa vinarihaba sapu tavetia gamu pa Kenuna sa Tamasa.

¹⁵ Totoso tavetia sa tie sa nana vina tatara koasa nana barikaleqe si va keke i e Zihova sari karua hire pude koa keke. Vegua ke tavetia Tamasa sa ginugua hie? Tavetia sa Tamasa sa ginugua hie pude ari dia koburu, pude sari na koburu hire si Nana sa Tamasa. Ke gamu doduru si kaqu kopu valeana ni sari na hopeke mia tinoa, pude lopu kaqu ta huara sa vina tatara koari na mia barikaleqe podalae pa totošo tie vaqura.

¹⁶ Zama guahe se Zihova Tadi na Qeto Minate pa Izireli, “Kukiti nia Rau sa hahanana gua sapu tavetia gamu sapu luara pani sari na mia barikaleqe. Nonovali gamu sari na mia barikaleqe koasa tinavete kaleana, meke namuna bugoro nia Rau sa mia tinavete kaleana hie. Ke gamu doduru si mamu kopu puleni gamu telemia, mamu lopu kumatia sa mia vina tatara koari na mia barikaleqe.”

Sa Rane Vinaripitui te Zihova Koari na Tie si Tata Mae

¹⁷ Doduru mia zinama si hakohakoni e Zihova. Ba nanasa pule guahe si gamu? “Vegua meke hakohakoni Sa?” Sina zama guahe si gamu, “E Zihova si qetuni mo sari na hahanana kaleadi sapu taveti na tie, leana mo si arini, sina lopu va kilasi Sa si arini.” Ba be “Avei sa Tamasa tana tinoŋoto?”

3

¹ Se Zihova Tadi na Qeto Minate si zama, “Mu va avoso mae, kaqu garunu kenu la nia Rau sa Qua tie paleke inavoso, totoŋo lopu ele mae si Rau, meke pa totoŋona asa si kote vura hodahodaka mae koasa Zelepade sa mia Baŋara sapu aqania gamu. Sa tie paleke inavoso si Asa pude tavetia sa Qua vinariva egoi koa gamu.” *

² Ba esei si kote turu va mataqara koasa rane vinaripitui asa? Loke tie hokara! Kote guana nika sapu sulu pani sari na boni meke va ŋedalia sa aeana, guana ta sopu va viadi.*

³ Uve, kaqu va rizu pani Sa sari doduru tinavete kaleadi tadi na hiamu pu tavetavetedi pa Zelepade, meke kaqu via sisigiti guana qolo babe na siliva pude sa dia vina vukivukihi si viadi na toŋoto gua sapu ta hivae koa Sa.

⁴ Pude gua tu asa si kote tiqe qetuni e Zihova sari na vinariponi na vina vukivukihi tadi pa Ziuda meke Zerusalem, gua sapu hoke taveti ri pa totoŋo pukerane!

⁵ Meke zama se Zihova Tadi na Qeto Minate, “Kote tuturei varipitui ni Rau sari na tie, meke

---

* **3:1** Mt 11:10; Mk 1:2; Lk 1:76; 7:27   * **3:2** Zol 2:11; Rev 6:13

kaqu zutu gamu Rau koari na tinavete kaleadi: koari na tie vakuvakutae, barabaratadi, na tie tokotokoro kokoha pa vinaripitui pa koti, arini saripu lopu tabara valeani na sekesekei ni sari na dia tie tavetavete, nonoivali sari na nabonaboko na koburu loke tiatamadia, meke sari na tie karovodi, meke koari doduru saripu lopu hite pamaņa nia se Zihova Tadi na Qeto Minate,” gua si Asa.

Sa Keke pa Manege

⁶ “Arau mo se Zihova, meke lopu kaqu boka hobe si Rau, gua asa ke gamu na tutina e Zekopi si lopu ele murimuri taloa hokara pa minate.

⁷ Gamu si gua putaputa rina tiatamamia pukerane, lopu hiva va avosia na lulia rini sa Qua tinarae, meke ene va seu dia. Mamu kekere meke pule mae koa Rau kamahire, meke kaqu koa turaņa gamu Rau. Ba vegua ke nanasa tu si gamu? ‘Nasa si kote tavetia gami pude boka pule si gami koa Goi?’

⁸ Maqu nanasa pakigo, ‘Vegua leana mo pude hikohikoni sari na tinitoņa tava madidi koe Tamasa?’ Lokari hokara! Ba gamu si hikohiko ni, meke olaņa si gamu, ‘Pa ginugua sa si hikohikoni gami?’ Koasa keke pa manege meke sari na vinariponi saripu ruriti gamu koa Rau.

⁹ Ta levei si gamu doduru, sina sa doduruna sa popoa si sekesekei Nau!

¹⁰ Paleke maeni pa Qua Zelepade sa doduruna mia keke pa manege, pude kaqu soku sari ginani koa vasina. Podeke Au tu ba gamu, meke kote dogoria gamu ta tukele sa vuida pa Maņauru

meke titisi gore atunia Rau sari doduru tin̄itona leadi.*

¹¹ Lopu kaqu va malumi Rau sari na kupokupo meke kaiqa kurukuru hitehite pude novali sari na vua huda meke sari na mia linetelete pa mia pepeso. Sari na mia vaeni si kaqu vua katakata.

¹² Meke pa mudina asa, si kaqu doṅo gilania ri doduru tie pa doduru popoa sapu ele manani gamu sa Tamasa, sina kaqu koa valeana na qetuqetu si gamu,” zama gua se Zihova Tadi na Qeto Minate.

Va Tatarā nia sa Tamasa pude Tataru ni sari na Tie Tonoto

¹³ “Ele zama ni gamu sari na ginugua kaleadi hola pa guguaqu Rau,” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate. “Sa gua sari na zinama kaleadi sapu ele zama va kaleana Nigo gami pa guguanu Goi?”

¹⁴ “Guahe si zama nia gamu, ‘Namuna loke laena pude nabulu nia sa Tamasa? Nasa kaiqa tin̄itona arilaedi kote vagi nia gita sa ninabuluna babe sa linulidi sari na tinarāe te Tamasa? Loketona hokara sa vinotikaena si kote vagi gita be va pepekae puleni gita pa nada sinea!’

¹⁵ Gua asa ke balabala ia gamu sapu sari na tie pu vahesi puleni ba koa qetuqetu, sari na tie va karikaridi na va guguedi ba koa valeana, meke tozia tugo gamu sapu be seke tinarāe te Tamasa sa tie, ba lopu kaqu tava kilasa tugo si asa koa Rau,” gua.

---

* **3:10** Liv 27:30; Nab 18:21-24; Diut 12:6, 14:22-29; Nehe 13:12

¹⁶ Dotu, arini pu pamaña nia se Zihova, si vari zama ni teledia sari na ginugua arini meke avosi e Zihova gua sapu ta zamae ke kuberi Sa sari na pozadi rina tie pu pamaña nia koasa keke buka sapu koa pa Kenuna Sa pa Mañauru pude na vina balabaladi rina tie sara.

¹⁷ Zama pule se Zihova Tadi na Qeto Minate, “Ari tie pu pamaña Nau si kaqu ta evañae na Qua tie soti, kaqu ta evañae na Qua tinagotago arilaedi koasa rane vinaripitui. Kaqu tataru ni Rau si arini, kekeñoño gua sa tamana sa koburu sapu pamaña nia meke nabulu nia sa si asa.

¹⁸ Koasa totoaso asa si kote boka dogoro pulea gamu sapu manani Rau sari na tie toñotodi, saripu luli meke nabulu Nau meke va kilasi Rau sari na tie kaleadi pu lopu nabulu Nau,” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate.

4

Sa Rane Varipitui te Zihova si Tata Mae

¹ Zama se Zihova Tadi na Qeto Minate, “Tata mae sa rane varipitui pude kaqu mae ta sulu palae guana duduli popadi sari na tie vahesi puleni. Pa rane tugo asa kaqu ta sulu beto sari doduru tie kaleadi meke loketona si kaqu ta dogoro ba kaqu mate palae beto.

² Ba koa gamu pu va tabe Au meke pamaña sa Pozaqu, si kaqu dogoria gamu sa Qua tinonoto * kekeñoño gua sapu gasa mae sa rimata meke nedala ninira si asa. Kaqu harupi na va toñoti

---

* **4:2** Gina sari na zinama “Qua tinonoto sapu nedala vura mae kekeñoño gua sa rimata,” si gunia sa Tuna Tamasa.

Rau sari na tie meke kaqu vura si gamu pa qinetuqetu nomana kekenoño gua rina tuna bulumakao sapu horuhoru lamae pa doduru vasina totošo vura taloa si arini koasa bara hitekena.

³ Pa rane tugo asa totošo pitui Rau sari na tie kaleadi si kaqu neti va konekonei gamu si arini guana ebana sa nika,” gua se Zihova Tadi na Qeto Minate.

⁴ “Mi balabala la i sari na tinarae te Mosese sa Qua nabulu, meke sari na zinama pu poni nia Rau koa sa pa togere Saenai pude tamugamu doduru tinoni Izireli.

⁵ Dotu! Kaqu va garunu atunia Rau se Ilaiza sa poropita koa gamu, totošo lopu ele kamo mae sa rane varipitui sapu kaqu matagutu nia rina tinoni.*

⁶ Kaqu mae varibaere puleni sa poropita sari na koburu meke sari na tamadia pude kaqu koa valeana pule si arini. Be guana lopu gua asa si kaqu ponini gamu tinasuna Arau si gamu meke sari na mia pepeso si kaqu ta huara va inete.”

---

* 4:5 Mt 11:14, 17:10-13; Mk 9:11-13; Lk 1:17; Zn 1:21

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5